



РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА КУЛТУРАТА

гр. София, бул. "Александър Стамболийски", № 17, тел.: 02/ 9400900; факс: 02/ 9818145;
дежурен тел.: 02/ 9879551; e-mail: info@mc.government.bg, URL: www.mc.government.bg

Рег. №... 33-00-386 / 24-08-2018

УВЕДОМЛЕНИЕ по чл. 66 от АПК

На основание чл. 66 от Административнопроцесуалния кодекс, Министерство на културата уведомява заинтересованите лица, че във връзка с предложение от директора на Националния институт за недвижимо културно наследство (НИНКН) открива производство по издаване на общ административен акт за **предоставяне на статут на църква „Свети Свети Теодор Тирон и Теодор Стратилат“**, намираща се в УПИ- I, кв. 26, с. Добърско, общ. Разлог, обл. Благоевград, с класификация на архитектурно-строителна и художествена недвижима културна ценност от Средновековието, с категория „национално значение“.

Мотиви за издаване на акта:

С писмо от НИНКН с вх. № 33-00-386/21.05.2018 г. за обекта е предложен статут със следните мотиви:

Добърският храм „Св. Св. Теодор Тирон и Теодор Стратилат“ е с несъществени изменения в своята форма и материална субстанция към датата на неговата архитектурно-строителна и художествена консервация и реставрация /1974-1978 г./. Съхранена е оригиналната планово-пространствена и строително-технологична концепция за изграждане на първоначалната късносредновековна църква и разширението ѝ през 50-те и 70-те г. на XX в. като архитектурно-художественият образ и строителен детайл на старинната част и нейното късно преддверие, преобладаващо е запазен. В композиционно, тематично и колоритно отношение е съхранена в пълната си цялост и образност оригиналната монументална иконографска програма, способстваща за изявата на уникалния, късносредновековен архитектурно-художествен синтез в интериора.

Старинният храм е едно от върховите постижение в синтеза на пластично-монументалните изкуства по българските земи от периода на 16-18 в., замислен и създаден като единен и синхронен архитектурно-художествен ансамбъл. Макар и значително по-късно изградено, каменното преддверие сполучливо се вписва и допълва

архитектурния облик на първоначалната сграда. Прилагането на аналогична пространствена структура и подобна строителна технология и трактовка на градеж способстват за оформянето на компактен обем, с единно хармонично въздействие. Необичайната за периода на изграждане трикорабна псевдобазиликална планово-пространствена структура, характерна предимно за църковното строителство по нашите земи през 9-10 век, ѝ отреждат специфично място в историческия преглед на развитието на българската късносредновековна църковна типология.

Със своята многостранност и високо майсторство на художествено изпълнение фреските на „Св. Св. Теодор Тирон и Теодор Стратилат“ са уникална проява на монументалната живопис по българските земи от последната четвърт на 16 в. до началото на Възраждането, сред най-значимите за целия период на Османското владичество. Въпреки малкия обем, поради спецификата на базиликалното пространство и увеличената площ на стенната повърхност, приложената стенописна програма съумява композиционно и тематично да доразвие, нюансира и разшири съкратения иконографски регистър, обичаен за малките, еднокорабни, български църкви от 16-18 в. Стилвата и образната специфика на фреските, техният тематичен и литургичен обхват, както и изписването на западната фасада, са неоспоримо свидетелство за влиянието на Крито-Атонската художествена школа за развитието на поствизантийските тенденции в монументалната живопис на късносредновековните църкви от Западнобългарските земи от XVI - XVIII в.

Възродената типология на базиликалния храм от ранното средновековие – предшественик на трикорабните псевдобазилики от периода на българското Възраждане, отразява засиления културен обмен между Западнобългарските земи и тези от Егейска Македония, както и стремеж към демократична пространствена равнопоставеност на богомолците. Приложена е и, все още не добила широко разпространение, вградена в стените, вентилационна система.

Проявявайки се като своеобразна антология на православното богослужение от този период, тематичното съдържание на иконографската програма, в съответствие с ценностните нагласи, начин на живот и народопсихология на местното население, извън култовия план, проявява и обществено-битово осмисляне. Това, освен познавателна, придава на „Св. Св. Теодор Тирон и Теодор Стратилат“ и етнографска стойност, надградена от множеството обичайни имена, съхранени в помениците на дарителите. Такава притежават и погребенията с каменни надгробни кръстове от прилежащия двор.

След последното урегулиране на парцела и сполучливата консервация, реставрация и благоустрояване на църковния имот, храмът, съвместно с парково-градинският характер и структура на двора, придобиват единен архитектурно-художествен облик, сполучливо

допълнен от привнесените елементи на благоустройствената композиция. Професионално изпълнени, конструктивното укрепване, както и архитектурно-строителната и художествена консервация и реставрация на сградата, позволяват последващи изменения, подобрения и усъвършенствания, без да се заличава съхранената ѝ автентичност.

Старинният архитектурно-пространствен облик на прилежащата градоустройствена среда е заличен. Заличени са и, синхронните на късносредновековния и възрожденския период, улична, дворищна регулация и природна кулиса с всичките нейни компоненти.

Без визуално пряко да участва в околната панорама, църковният комплекс на „Св. Св. Теодор и Тирон и Теодор Стратилат“, съвместно с реновираната възрожденска псевдобазилка срещу него, сполучливо се вписва като композиционен, смислов и функционален акцент в пространствената рамка на новия площад на селото, чиято архитектурно-художествена стойност обаче не е на нивото на старинната му стилистика и се нуждае от естетизиране.

Функционирайки повече от 30 години като музей със свободен достъп, храмът е добил широка популярност на национално и международно ниво и ежедневно е посещаван от български и чуждестранни туристи и туристически групи. Към момента съществува добра инфраструктурна обезпеченост, както и безспорен икономически и туристически потенциал за неговото съхраняване и използване, както и за поддържането му като обект на културния туризъм.

В заключение, доброто техническо състояние и съхранената автентичност, високата комплексна културно-историческа стойност /уникална в архитектурно-художествената си компонента/, значимост за организацията на съвременната градоустройствена среда, задълбоченото му проучване, информационна обезпеченост и широкообхватна популярност, както и потенциалът за развитие, който притежава, са основание Добърският храм „Св. Св. Теодор Тирон и Теодор Стратилат“ да бъде предложен за обявяване по реда на ЗКН като единична, недвижима архитектурно-строителна и художествена културна ценност с категория от национално значение, с териториален обхват – прилежащия му недвижим имот в регулационните граници на УПИ I, пл. № 230, кв. 26 от действащия Регулационен план на с. Добърско/ Заповед № РД 19-0229/1991 г. / и предписания за опазване по чл. 14. (1) от НАРЕДБА № Н-12 на МК, които да допълнят и актуализират определените с писмо № 8240/03.07.2003г. на НИПК. Целта на предписанията е да се осигури запазването на уникалните стенописи и на всички ценностни характеристики на храма и средата му, както и да се изискат актуално конструктивно обследване на стабилността на храма за изясняване на причините, предизвикали ограничени пропуквания с отлепване на стенописната повърхност.

В предложената видова характеристика на обекта като комплексна архитектурно-строителна и художествена ценност се включва и иконостаса, обявен в ДВ бр.52 /1977, като неделима част от недвижимата ценност. Не се предлага провеждане на процедура за предоставяне на статут на обекта като археологическа недвижима културна ценност, тъй като неговата научна и културна стойност не отговаря на чл. 47, т. 1 от ЗКН. Архитектурно-пространствената, художествената, благоустройствената и функционалната специфика на прилежащата на църковния имот градоустройствена среда е от съществено значение за неговото пълноценно интегриране в съвременната селищна структура. Във тази връзка, за да бъде ефективно контролирана и нормативно обезпечена с оглед на пълноценното експониране на „Св. Св. Теодор Тирон и Теодор Стратилат“, е необходимо да се определи охранителна зона по смисъла на чл. 13. (1) от Наредба № Н-12 на МК, която освен пространствената рамка на централния площад, да включва и всички имоти по периферията на околоръстната улична регулация, така че техният архитектурно-художествен образ, начин и характер на застрояване да бъдат съобразявани с пространствените параметри, мащаб и стилистика на храма и прилежащия му имот, както и със структурно-композиционните и благоустройствените им компоненти.

Предложени са следните режими за опазване:

А. Териториален обхват:

1. Териториалният обхват на НКЦ е в границите на УПИ- I, кв. 26 от действащ кадастрален план на с. Добърско, общ. Разлог, обл. Благоевград, Заповед за одобрение РД 19-0229/02.04.1991 г.

2. Териториален обхват на охранителната зона на НКЦ:

• ОБХВАТ – поземлени имоти: XII-61, XI-38, IX-37, I-231, XVI-213, XV-214, XIV-214, XIII-215, V-218, IV-229, III-228, II-227, площадът.

• ГРАНИЦИ:

по южната граница на VII-26,

по западната и северна граници на XII-61,

по права линия до западния ъгъл на XI-38,

по западната и северна граници на XI-38,

по права линия до северозападния ъгъл на IX-37,

по северната и източна граници на IX-37,

по права линия до североизточния ъгъл на I-231,

по източните граници на I-231, XVI-213, XV-214, XIV-214,

по източната и южна граници на XIII-215,

по права линия до югоизточния ъгъл на V-218,
по южната и западна граници на V-218,
по западните граници на IV-229, III-228, II-227,
по северните граници на I-226, I-225,
по права линия до югозападния ъгъл на VII-26,
по южната граница на VII-26

Б. Предписания за опазване:

1. Предписания за опазване на НКЦ:

1.1. Изисква се:

- Църквата да се ползва като обект на познавателен и културен туризъм.
- Консервация, реставрация и експониране на храма и на елементите с архитектурна и художествена стойност: иконостас, икони, стенописи, ковани дървени врати, и пр.
 - Консервация и реставрация на оградния зид и порти.
 - Не се допуска паленето на свещи и кандила в храма.
 - Не се допуска едновременно пребиваване на повече от 10 посетители в храма.
 - Посетителите да се допускат на разстояние не по-малко от 0,5м от стенописите.
 - За поддържане на оптимални условия за опазване на стенописите в храма, при фотографиране в интериора да не се използват светкавици.
 - Не се допуска поставянето на допълнителни предмети и аксесоари (шкафове, икони, перденца, нова утвар, цветя, покривки, постери и пр.) в храма.
 - Изготвяне на цялостен проект за:
 - * осветяване стенописите на храма, съобразен с тяхното консервиране и експониране. Съществуващото осветление да бъде демонтирано;
 - * експониране на каменната плоча с двуглав орел на пода в централния кораб на храма, което да позволява безпрепятствено преминаване и възприятие;
 - * Консервация и реставрация на надгробните кръстове намиращи се в двора на съседния храм – „Св. Сретение Господне“ /№9 от опорен план/ и експониране в двора на храм „Св. Св. Теодор Тирон и Теодор Стратилат“, /№1 от опорен план/ южно от него, където съгласно документалните данни те са се намирали първоначално. Консервация, реставрация и експониране в двора на храма на части от надгробни плочи, облеgnати на северната стена на храма;

* полидисциплинарно обследване, изясняващо причините за констатираните пукнатини в зидовете на храма и възможността за връщане на оригиналното покривно покритие от каменни тикли;

* създаване на единна система от информационни табла и табели, указващи статута, историята на обекта. Като подходящи места за тяхното поставяне се считат каменните оградни зидове или допълнително изградени пана, които са в унисон с облика и средата на обекта и не пречат на неговото възприятие. От входните врати на имота и храма да се премахнат информационните и др. табели и да се включат към общата информационна система;

* довършване на вертикалната планировка на терена западно от храма;

* изграждане на подходящ навес над аязмото, който да го предпазва от замърсяване, съобразен с размерите му и с облика на храма.

- Премахване на по-късната каменна облицовка при външната чешма /№4 от опорен план/ и вътрешна чешма, преработка на коритото на външната по начин, съобразен с архитектурните особености на зида. Премахване на по-късна каменна облицовка при чешма от вътрешната страна на югоизточния ъгъл на оградния зид/ №5 от опорен план/. Почистване на каменния зид от бяло покритие.

- Премахване на елементи на охранителната и сигнализационната система от фасадите на храма и преместването им на място, което не пречи на неговото възприемане. Каширане на охранителни и ел. табла в притвора на храма.

- Преработване на цокъла на дървената стопанска постройка в южния ъгъл на имота по начин, съобразен с архитектурните особености на оградния зид /№6 от опорен план/.

- Премахване на кръста от покрива на храма, какъвто не е характерен за строителния период на храма и, за който няма данни да е имало такъв.

- Не се допуска поставяне на рекламни съоръжения, антени на мобилни оператори и други елементи неблагоприятни за експонирането на недвижимата културна ценност.

- Всички строителни дейности, свързани с изкопни работи се извършват под наблюдението и при стриктно спазване на указанията на археолог. За целта Община Разлог задължително уведомява РИМ София за издадените строителни разрешения. По време на изкопните работи стриктно се спазват изискванията на чл. 160, ал. 2 от ЗКН.

Всички намеси се доказват с проекти, изготвени и съгласувани според действащата нормативна уредба.

1.2. Допустими дейности:

- Изграждане на едноетажна постройка със смесена функция за обслужване на посетители, продажба на билети и канцелария. Като подходящо местоположение се определя мястото от изток на входа по северния зид. Постройката трябва да бъде съобразена с архитектурните особености на храма и средата и да не нарушава възприемането му.

- Съхраняване и експониране на подходящо място при чешмата от вътрешната страна на югоизточния ъгъл на оградния зид на каменна плоча с надпис „и отдалече чуваме родния ти звън“.

- Изготвяне на проект за художествено и функционално осветление в имота на храма.

Всички намеси се доказват с проекти, изготвени и съгласувани според действащата нормативна уредба.

1.3. Препоръчва се:

- По преценка на ключови места в населеното място да се поставят табели, указващи местоположението на НКЦ.

2. Предписания за опазване на охранителната зона на НКЦ:

2.1. Изисква се:

- Допуска се единствено свободно, ниско застрояване до два етажа.
- Санитарният възел, разположен от външната страна на южния ограден зид да бъде префасадиран по аналогия на зида и да бъде съобразен с архитектурните му особености (покрив, врати и пр.) или премахнат.

- Преработване, хармонизиране и довършване на уличното и тротоарното пространство непосредствено около имота на храма, съобразено с архитектурно-художествените му характеристики.

- Не се допуска поставяне на рекламни съоръжения, антени на мобилни оператори и други елементи неблагоприятни за експонирането на недвижимата културна ценност.

Всички намеси се доказват с проекти, изготвени и съгласувани според действащата нормативна уредба.

Заинтересованите лица и организации могат да участват в производството по издаване на акта, на основание чл. 69, ал. 1, т. 1 от АПК, чрез представяне на писмени предложения и възражения, които могат да влизат в Министерство на културата, в гр. София, бул. „Александър Стамболийски“ № 17 или на следния e-mail адрес:

b.nencheva@mc.government.bg в едномесечен срок, считан от датата на оповестяване на уведомлението.

Настоящото уведомление да се оповести на интернет страницата на Министерство на културата на основание чл. 66, ал. 1 от АПК.

Заинтересованите лица и организации имат право на достъп до цялата информация, съдържаща се в преписката по издаване на общия административен акт, която могат да получат в дирекция „Културно наследство, музеи и изобразителни изкуства“ в Министерство на културата, стая № 313.

ЗАМЕСТНИК-МИНИСТЪР: |

